

Moulet, B., *Évêques, pouvoir et société à Byzance, VIIIe-XIe siècle. Territoires, communautés et individus dans la société provinciale byzantine*, Publications de la Sorbonne, Byzantina Sorbonensia 25, Paris 2011.

Mullett M., «Power, Relations and Networks in Medieval Europe. Introduction», *Revue Belge de Philologie et d'Histoire* 83 (2005) 255-314.

Neville L., *Authority in Byzantine Provincial Society, 950-1100*, New York 2004.

Panayotidi M., «Village Painting and the Question of Local Workshops», *Les villages dans l'Empire byzantine (IVe-XVe siècle)*, J. Lefort, C. Morrison, J-P. Sodini (επιμ.), Paris 2005, 193-212.

Signes Codoñer J., *The emperor Theophilos and the East, 829-842. Court and frontier in Byzantium during the last phase of Iconoclasm*, Birmingham Byzantine and Ottoman Studies 13, 2014.

Schreiner P., *Κωνσταντινούπολη. Ιστορία και αρχαιολογία*, München 2007, μτφρ. Α. Φωσβίνκελ, Αθήνα 2014.

Wharton A.J., *Art of empire: painting and architecture of the Byzantine periphery: a comparative study of four provinces*, University Park 1988.

Εικόνες

Εξώφυλλο Μεταξωτά, λινά και μάλλινα υφάσματα των εργαστηρίων του αριστοκρατικού οίκου της Δαν(ι)ηλίδας, από την Πάτρα, προσφέρονται ως δώρα στον αυτοκράτορα Λέοντα ΣΤ΄. Μικρογραφία από το χειρόγραφο της Χρονογραφίας του Ιωάννη Σκυλίτζη, Matritensis gr. vitr. 26-2, φ. 102rc.

Οπισθόφυλλο Ο Νίκων Μετανοείτε, μοναχός που περιόδευσε στην Κρήτη και στην Πελοπόννησο, διδάσκοντας και αναμορφώνοντας τους πληθυσμούς των πόλεων και της υπαίθρου. Ψηφιδωτό στο καθολικό της Μονής του Οσίου Λουκά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστημίων Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Τμήμα
Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Πρόγραμμα
Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Βυζαντινός Κόσμος:
Ιστορία και Αρχαιολογία»

σε συνεργασία με το

ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ
National Hellenic Research Foundation

Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών
Τομέας Βυζαντινών Ερευνών

Κάθε Τετάρτη

από 6 Φεβρουαρίου έως 15 Μαΐου 2019

ώρα 6.00-8.00 μ.μ.

στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

(αίθουσα σεμιναρίων, ισόγειο)

Λεωφ. Βασιλέως Κωνσταντίνου 48

Διεπιστημονικό Μεταπτυχιακό

Σεμινάριο

«Νίκος Οικονομίδης»

Ακαδημαϊκό Έτος 2018-2019

Κωνσταντινούπολη και επαρχίες

(7ος-12ος αι.)

Στο σεμινάριο θα εξετασθεί η σχέση πρωτεύουσας και επαρχίας στο Βυζάντιο, την περίοδο από τον 7ο έως τον 12ο αιώνα, μια σχέση που κατά κανόνα παρουσιάζεται με όρους κέντρου-περιφέρειας, σύμφωνα με τους οποίους όλες οι πολιτικές, διοικητικές και καλλιτεχνικές τάσεις εκπορεύονταν συνεχώς, ως μονόδρομος, από την Κωνσταντινούπολη προς τις επαρχίες της αυτοκρατορίας. Η ανάγνωση αυτή, που εμπεριέχει πάντοτε την παραδοχή της ανωτερότητας της Πόλης απέναντι στην επαρχία, ενισχύεται κι από τις ίδιες τις βυζαντινές πηγές, καθώς για τη λόγια ελίτ της πρωτεύουσας, η ζωή μακριά από την Κωνσταντινούπολη παρουσιάζεται σχεδόν δυσβάστακτη. Απέναντι σε αυτή την καθιερωμένη ανάγνωση των πολιτικών φαινομένων, των διοικητικών επιλογών και των καλλιτεχνικών εκφράσεων που αναπτύσσονταν στην αυτοκρατορία, η σύγχρονη έρευνα προσφέρει νέες, πιο σύνθετες αναγνώσεις. Η βυζαντινή επαρχία τροφοδοτείτο αλλά και τροφοδοτούσε το κέντρο, περιφερειακές πολιτικές και καλλιτεχνικές εστίες διαμόρφωναν δίκτυα τοπικού ή υπερτοπικού χαρακτήρα που ανταγωνίζονταν ή επηρέαζαν τις εξελίξεις στην ίδια την πρωτεύουσα. Ωστόσο, η κεντρική εξουσία είχε αδιαμφισβήτητα τον διοικητικό, στρατιωτικό και εκκλησιαστικό έλεγχο των επαρχιών κατά την υπό εξέταση εποχή και αναπροσάρμοζε τους θεσμούς της, ιδρύοντας μεγάλα και μικρά θέματα και νέες επισκοπές, ώστε η Κωνσταντινούπολη να παραμένει ισχυρό πολιτικό κέντρο και πνευματική μητρόπολη της αυτοκρατορίας.

Μέσα από τη μελέτη πηγών και τη θεώρηση μεθοδολογικών εργαλείων, την ανάλυση μνημείων και αντικειμένων στο σεμινάριο θα εξεταστούν η κίνηση ανθρώπων, ιδεών και έργων προς και από τη βυζαντινή επαρχία, η σχέση της Πόλης με τα επαρχιακά κέντρα της αυτοκρατορίας και τα ποικίλα δίκτυα της υπαίθρου, των τοπικών κέντρων και της πρωτεύουσας.

Τις εργασίες συντονίζουν η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια **Κατερίνα Νικολάου** και η Επίκουρη Καθηγήτρια **Αναστασία Δρανδάκη** (Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας / Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών) σε συνεργασία με την Κύρια Ερευνήτρια **Μαρία Λεοντοσίνη** (Τομέας Βυζαντινών Ερευνών, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών / Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών).

Στους εισηγητές περιλαμβάνονται (πέραν των συντονιστριών):

Αναστάσιος Αντωνάρας (Μ.Β.Π.), Μυρτώ Βέικου (Uppsala University), Ανδρέας Γκουτζιουκώστας (Α.Π.Θ.), Liz James (University of Sussex), Αντώνης Καλδέλλης (Ohio State University), Σοφία Καλοπίση-Βέρτη (Ε.Κ.Π.Α.), Μιχάλης Κάππας (Ε.Φ.Α. Μεσσηνίας), Τόνια Κιουσοπούλου (Πανεπιστήμιο Κρήτης), Ελεωνόρα Κουντούρα-Γαλάκη (Ι.Ι.Ε./Ε.Ι.Ε.), Στυλιανός Λαμπάκης (Ι.Ι.Ε./Ε.Ι.Ε.), Γεώργιος Λεβενιώτης (Α.Π.Θ.), Κέλλυ Λινάρδου (Α.Σ.Κ.Τ.), Αθανάσιος Μαρκόπουλος (Ε.Κ.Π.Α.), Χάρης Μεσσής (Ε.Κ.Π.Α.), Κέλλυ Μπουρδάρα (Ε.Κ.Π.Α.), Γιώργος Πάλλης (Ε.Κ.Π.Α.), Μαρία Παναγιωτίδη (Ε.Κ.Π.Α.), Ελευθερία Παπαγιάννη (Ε.Κ.Π.Α.), Παγώνα Παπαδοπούλου (Α.Π.Θ.), Πλάτων Πετρίδης (Ε.Κ.Π.Α.), Νίκος Τσιβίκης (Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Mainz), Χριστίνα Τσιγωνάκη (Πανεπιστήμιο Κρήτης), Γεώργιος Χαριζάνης (Δ.Π.Θ.), Ειρήνη Χρήστου (Ε.Κ.Π.Α.).

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Berger A., Κωνσταντινούπολη. *Ιστορία, Τοπογραφία, Θρησκεία. Βυζαντινή Ιστορία και Πολιτισμός*, Stuttgart 2011, μτφρ. Χρ. Η. Τσατσούλης, Αθήνα 2013.
- Βλυσίδου Β., *Αριστοκρατικές οικογένειες και εξουσία (9ος-10ος αι.)*. Έρευνες πάνω στα διαδοχικά στάδια αντιμετώπισης της αρμενο-παφλαγονικής και καππαδοκικής αριστοκρατίας, Θεσσαλονίκη 2001.
- Βλυσίδου Β., Κουντούρα-Γαλάκη Ε., Λαμπάκης Στ., Λουγγής Τ., Σαββίδης Α.Γ. (επιμ.), *Η Μικρά Ασία των Θεμάτων*. Έρευνες στη γεωγραφική φυσιογνωμία και προσωπογραφία των βυζαντινών Θεμάτων της Μικράς Ασίας (7ος-11ος αι.), Αθήνα 1998.
- Drandaki A., «From center to periphery and beyond: the diffusion of models in late antique metal ware», *Wonderful Things: Byzantium through its Art. Papers from the Forty-Second Spring Symposium of Byzantine Studies, London, 20-22 March 2009*, A. Eastmond, L. James (επιμ.), Farnham [u.a.] (2013), 163-184.
- Eastmond A., «Art and the Periphery», *The Oxford Handbook of Byzantine Studies*, R. Cormack, J. F. Haldon, E. Jeffreys (επιμ.), Oxford Handbooks in Classics and Ancient History, Oxford 2008, 770-776.
- Herrin J., *Margins and Metropolis. Authority across the Byzantine Empire*, Princeton 2013.
- Holmes C., «Επαρχίες και πρωτεύουσα», *Εγχειρίδιο βυζαντινών σπουδών*, L. James (επιμ.), Chichester-Malden, MA 2010, μτφρ. Κ. Δημοπούλου, Αθήνα 2014.
- Κιουσοπούλου Τ. (επιμ.), *Οι βυζαντινές πόλεις, Προοπτικές της έρευνας και νέες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις (8ος-15ος αιώνες)*, Εκδόσεις της Φιλοσοφικής Σχολής, Ρέθυμνο 2012.
- Krsmanović B., *The Byzantine province in change. On the threshold between the 10th and the 11th century*, Institute for Byzantine Research, National Hellenic Research Foundation, Institute for Byzantine Studies, Serbian Academy of Sciences and Arts, Athens, Belgrade 2008.
- Λαμπάκης Στ. (επιμ.), *Η Βυζαντινή Μικρά Ασία, Πρακτικά ΣΤ΄ Διεθνούς Συμποσίου, Διεθνή Συμπόσια 6, ΙΒΕ/ΕΙΕ, Κέντρο για τη Μελέτη του Ελληνισμού «Σπύρος Βασίλειος Βρυώνης»*, Αθήνα 1998.
- Magdalino P., *Constantinople médiévale. Études sur l'évolution des structures urbaines*, Monographies du centre de recherche d'histoire et de civilisation de Byzance, Paris 1996.
- Maguire, H. (επιμ.), *Byzantine Court Culture from 829 to 1204, Dumbarton Oaks Research Library and Collection*, Washington, D.C. 1997.